13. תקרי לד

ובאה התורה ומורה, שבכל דור ודור יהיה אחד מצאצאי אהרן, שיגיע למעלה זו של סבו הגדול. אדם, שישמש כאיש-קשר בין הקב"ה לעולמו, ואשר באמצעותו ירד שפע של חיים לכל האנושות. תפקיד כזה, משימה כה חיונית - אי אפשר להפסיק! לכן "ומן המקדש לא יצא" - אינו הולך אחר מיטת המת, אלא נשאר הוא בקדושתו (ויק' כא, יב; סנה' יח.). קשור לאלקיו, למקור החיים, ואסור בכל קשר עם המוות. לכן גם, כהן שהרג את הנפש מנוע מלשאת-כפיו ולברך את ישראל (ברכ' לב:). ועד כדי כך קשור הכה"ג לעולם העליון, לאלקים-חיים, שגם כשהוא אונן על קרוביו - יכול הוא לעבוד במקדש ועבודתו כשרה (מה-שאין-כן בכהן הדיוט*).

על אישיות כזו ציוותה התורה, שישאיר את העיסוק במת - כולל קרוביו האהובים - לאחרים (אמנם מת-מצווה שאין מי שיקברנו, חייב גם כה"ג לטפל בקבורתו - רש"י לויק' כא, יא); שטומאת-המת, לא תפריע אותו ממשימתו החיונית שהיא דבקות בה' יתברך.

שנים אחר כותבי זאת, ראיתי דברים נמלצים של ספר "החינוך" במצווה ע"ר, ומצאתי שזכיתי לכוון לדעתו במהות אישיותו של הכהן-הגדול:

"והכה"ג הנבדל להיות קודש-קודשים, עם היותו בעל גוף,
נפשו תשכון תמיד בתוך המשרתים העליונים...
כי מרוב דבקות נפשו למעלה, יתפשט לגמרי מטבע בני איש
וישכיח מלבו כל עסק העולם-הזה הנפסד".

14.

מתבטל - ומתחבר לשכינה

ואם תאמר: כיצד תתיישב מדרגה זו הגבוהה מאוד מדעתם הרגילה של הבריות, עם מאמרו של הלל ב"אבות" (א, יב): "הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה"? איך יכול אדם כה רוחני המופשט לגמרי מענייני החומר, להיות מחובר לבריות?

– בתשובת דבר זה, נעמוד על שורש אהבת הבריות של אהרן: אהבה זו, יונקת מדבקותו המוחלטת בבורא! גודל התבטלותו בפני ה', גרם לתופעה שאין לה אח ורע: שיחסו לבריות, נעשה מעין יחסו של הבורא לברואיו! "מה הוא חנון ורחום - אף אתה היה חנון ורחום" (שבת קלג:). מה הקב"ה מביט ביצירי-כפיו באהבה, בחמלה וברחמים מרובים, אף אהרן כן. שם ה' הוא "שלום" (ויק"ר ט, ט), והדבק בו רואה את הזולת באור מבטו של עושה-השלום, הרוצה שבניו יחיו בשלום ובאהבה זה עם זה. אהרן אפוא, הביט אל הבריות במעין "עין של מעלה", שאינה רואה עמל וחטא בישראל (ראה תו"כ שמיני א) ובזה קרבן לתורה.

מעתה קל להבין איך יתכן שאהרן, מנהיג ישראל ונביאם במצרים במשך עשרות בשנים, שמח בלבו כששמע שאחיו הצעיר יצעד בראש העם הנגאל ממצרים. כיצד לא נפגע כלשמש "כינור שני" למשה הבלתי מוכר המגיע פתאום ממדיין, ומלהיות דובר למנהיג שהוא כבד-פה וכבד-לשון... כי כשאדם מצוי בדבקות עליונה בבורא, אין לו אלא רצונו-של-מקום; ואם רצון ה' הוא שמעתה משה ינהיג את ישראל - זהו מעתה גם רצונו של אהרן!

* זה כוחה של התבטלות אמיתית לה', והיא מדרגה נפלאה עד מאוד.

15.

מלאך-המוות והעמידו על כורחו"! הרי שהכהן-הגדול מסוגל לעצור את מלאך-המוות הנורא, שכן גם הוא "מלאך ה'", כמפורש ב"מלאכי" לעיל. לכן - כתב רש"י - לא האמינו ישראל שאהרן נפטר, כי איך יתכן שיגבר עליו המלאך שנוצח על-ידו!? (רש"י לבמד' כ, כט). והאמת היא שצדקו... אהרן נפטר בנשיקה ולא ביד מלאך-המוות! (יל"ש חקת תשס"ד, ד"ה 'קח').

הרי לנו, שהקדוש-ברוך-הוא מסר עולמו לשומרים; מעלת הכהן-גדול היא כה עצומה, שבכוחו לגבור על היצר-הרע, השטן ומלאך-המוות.

16.

הדבק בקונו - פועל מעין קונו

סגולותיו הרוחניות של אהרן באות לידי ביטוי בדברי התרגום יונתן בפרשת "מסעי" (במד' לה, כה), המבאר מדוע רוצח בשוגג מתכפר וחוזר לביתו דווקא במיתת הכהן-הגדול. גרעין הדברים הובא רש"י (שם), אך יונתן בן עוזיאל, גדול תלמידי הלל הזקן (סוכה כח.) מוסיף ומגלה:

"ומשום שלא התפלל ביום-הכפורים בקודש הקודשים על שלוש עבירות קשות: א. שלא יכשלו עם ישראל בעבודה-זרה; ב. בגילוי-עריות; ג. בשפיכת-דם נקי; והיה בידו לבטלן בתפילתו ולא התפלל - לכן נקנס [הכה"ג] למות באותה שנה".

הרי לנו מה נוראה בקודש היא מעלת הכהן-גדול! שתפילתו ביום הקדוש בקודש הקודשים, מסוגלת לשמור על כל ישראל במשך שנה שלמה, שלא יכשל אדם * באחת העבירות החמורות. אין זאת אלא, שכשם שיש בכוח הבורא לקדש את עמו לבל יכשלו בחטא, כך הכה"ג, מעוצם דבקותו בה', נעשה כמלאך-שרת הניכנס לפנים ממחיצתו של הקב"ה, ופועל כעין פעולת רבו.

ומה עצמו דברי המדרש על הכתוב בכה"ג הנכנס לקודש הקודשים, "וכל אדם לא יהיה באהל מועד, בבאו לכפר בקדש עד צאתו" (ויק' טז, יז) - תמה רבי אבהו: "וכהן-גדול לא אדם היה"?! איך אפשר לומר "וכל אדם לא יהיה..." שם, כשהכה"ג עצמו הוא אדם! היה לו לומר: 'וכל אדם אחד לא יהיה...'! - אלא, ענה המדרש, "בשעה שהיה רוח-הקודש שרוי עליו, היו פניו בוערות כלפידים", וביאר ה"מתנות-כהונה" שם:

"ויצא מכלל 'אדם' לכלל מלאך"!

17. תלה חיה

* והנה אמת נכון הדבר, שהכהן הגדול מאחיו, הוא השורש הפנימי ביותר של עולמנו, והוא כלי מחזיק ברכה להמשיך את האורות הפנימיים והעליונים ביותר, ולהחיות את העולם כולו מהמשכתם. לאור זאת אומר הזוהר הקדוש, שהכהן הגדול הנה חייב להיות בכל עת בשמחה ללא גבול, באמונה ונהרת פנים, שיהיו 'אנפוי חייכין תדיר', וצהלת פניו לא תסור ממנו. מפני שמעמד נפש זה הוא הממשיך את האור והברכה ממרומים, כמשפט יסוד העולם, שאין האור נמשך מלעילא אלא לכלי הבנוי דוגמתו.

"עבודה גדולה ומאירה היא להסיר את הכעס מן הלב לגמרי, להביט על הכל בעין יפה, בחמלה של חסד שאין לה גבול, להידמות לעין העליונה, עינא עילאה, עינא דכולא חיוורא, גם על מה שעושים הרשעים... לחמול על היותם נשקעים בבוץ הרשעה, ולמצוא את הצד הטוב שבהם".

כהני ה', אנשי הנשמה, נשמתם אצולה מבחינה עליונה שטהורה היא ומסוגלת להתעלות לעילא, אל המציאות הקדושה שטרם חטא אדם הראשון. השל"ה הקדוש לימד אותנו שאהרון וזרעו הם בחינת הכוח המתקן את חטא אדם הראשון, וכללות כל ספר ויקרא סובבת על ציר זה של תיקון חטאו של אדם הראשון (ראה של"ה תורה אור מתורה שבכתב ספר ויקרא). ממילא ברור שהכהנים נצטוו להיבדל מטומאת המת, כדי לתקן בזאת את חטא אדם הראשון. כך, בכוחם העליון, הם מאירים את הנשמה. הם נלחמים בכל מצב מעוות של מוות, של פירוד גוף מנשמה. הם נלחמים ברשעה שהיא מוות, כדברי חז"ל שהרשעים בחייהם קרויים מתים (ירושלמי ברכות טו ב) כי גופם אינו מחובר לנשמתם.

18.

* והנה עניין עמוק נוסף מובא בזוהר הקדוש לגבי הכהן הגדול, שנאמר בו איסור להיטמא למתים, אפילו לא לאביו ולאמו, והזוהר מבאר את עומק העניין באופן נפלא מאוד, וממנו נשכיל טעם פנימי גם באיסור הכללי של הכהנים להיטמא למתים. והיינו, שהנה כלל גדול בידינו, שצריכות ההשפעות העליונות להימשך לעולם על ידי שיימצא כלי דוגמתן בעולם הזה. שאין האור מוצא מקום לשכון, אלא בכלי בנוי דוגמתו ובצורתו. שכן דין למטה מושך דין מלעילא, ושמחה מלמטה מושכת שמחה מלעילא וכן על זה